

Mijn stad onze Planeet!

ALLE BEETJES HELPEN, WANT WE ZIJN
MET EEN MILJOEN BRUSSELAARS

Maandblad - Oktober 2008 - nr. 39

SPECIAAL NUMMER ENERGIE

Ⓢ **Genoeg
peperdure
energiefacturen!**

Ⓢ **Tientallen tips om
uw energiefactuur
te verlichten**

Ⓢ **Een besparing
van € 400 tot
€ 3.000 per jaar**

LEEFMILIEU
BRUSSEL

- BIM -

EDITORIAAL

De energie is van ons!

De prijs van aardolie, gas en elektriciteit blijft maar stijgen en deze evolutie zal de komende maanden en jaren allicht nog aanhouden. Deze stijging van de energieprijzen heeft aanzienlijke gevolgen voor onze koopkracht, en in het bijzonder voor degenen onder ons met een laag of gemiddeld inkomen. We moeten dus iets ondernemen. Maar wat?

In Brussel hebben we immers geen aardolie en beschikken we over geen enkel middel om direct in te grijpen op de plotselinge prijsstijgingen. Dat neemt niet weg dat we iets kunnen doen aan ons energieverbruik: isoleren, doeltreffende verwarmingsinstallaties installeren en gebruikmaken van hernieuwbare energie zijn onze beste wapens tegen de stijging van de energieprijzen. Daarom neemt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heel wat initiatieven om een vermindering van het energieverbruik te vergemakkelijken en te ondersteunen en het gebruik van hernieuwbare energie te stimuleren. Zo worden er voorbeeldgebouwen gesubsidieerd, trad een nieuwe regeling in werking in verband met de energieprestatie van gebouwen, sporen talrijke premies aan tot het nemen van energiebesparende maatregelen... Ook huurders kunnen aan de energierevolutie deelnemen! Dat heeft de Energie-Uitdaging wel duidelijk gemaakt: met enkele eenvoudige handelingen in het dagelijkse leven is het mogelijk om de eigen energiefactuur met 20 procent te verminderen zonder in te boeten aan comfort. Zoals u vast zult kunnen stellen bij het lezen van dit speciaal nummer over energie, zijn er een heleboel manieren waarop we iets kunnen ondernemen, en dat zowel ten gunste van het milieu, als van onze portemonnee. Alle beetjes helpen, want we zijn met een miljoen Brusselaars! Veel leesplezier!

Evelyne Huytebroeck

Brussels Minister van Leefmilieu en Energie

Geluid en afval:

Twee plannen, twee openbare onderzoeken

Lawaai stoort u? Laat dat dan luid en duidelijk horen! Hebt u genoeg van de overvloed aan afval? Aarzel dan niet en leg ons uw ideeën voor om hier iets aan te doen. In oktober zal Leefmilieu Brussel twee openbare onderzoeken lanceren om de mening van de inwoners van Brussel te vragen over de door het Gewest uitgewerkte ontwerpen van 'Geluidsplan' en 'Afvalplan'. De doelstelling van deze nieuwe plannen? De geluidsomgeving verbeteren en de productie van afval in Brussel verminderen. In ons tijdschrift *Mijn stad onze planeet* van de maand november zult u een exemplaar van de vragenlijsten van de openbare onderzoeken naar het 'Geluidsplan' en het 'Afvalplan' in Brussel vinden. Vul ze in en stuur ze ons terug. Uw antwoorden zijn nuttig en waardevol!

Info: www.leefmilieubrussel.be/geluidsplan
www.leefmilieubrussel.be/afvalplan

Energie-info

Sinds 1 januari 2007 zijn de gas- en de elektriciteitsmarkten in het Brussels Gewest geliberaliseerd. Om u met advies bij te staan en u te helpen met uw keuze van leverancier en contract stelt het Gewest u een nieuw informatiecentrum voor de toegang tot energie ter beschikking: Infor Gas Elek.

Info: 02 209 21 90, www.inforgaselek.be

Om zelf de prijzen te vergelijken: www.brugel.be

Energiepremies

Er bestaan oplossingen om de nieuwe energie-uitdaging het hoofd te bieden: isoleren, uw verwarmingssysteem verbeteren, gebruikmaken van zonne-energie... En dankzij de Energiepremies van het Brussels Gewest worden al deze investeringen financieel ook erg interessant (tot 50 % terugbetaald). Aarzel dus niet en maak er gebruik van!

Info: www.leefmilieubrussel.be of 02 775 75 75

ABONNEER U! GRATIS!

Elke maand (9 nummers per jaar) geeft het tijdschrift *Mijn stad onze planeet* u een aantal tips om beter te leven, energie te besparen, het milieu te beschermen en de natuur te ontdekken... Om dit tijdschrift gratis te ontvangen, abonneert u zich via www.leefmilieubrussel.be > Particulieren of vult u het onderstaande abonnementsformulier in en stuurt u dit met de post terug naar: Leefmilieu Brussel, Secretariaat Informatie, Gulledele 100, 1200 Brussel; of faxt u het door naar het nummer 02 775 76 21

Mevrouw Juffrouw Mijnheer

Naam: ..... Voornaam: .....

Adres: ..... Nr.: ..... Bus: .....

Plaats: ..... Postcode: ..... E-mailadres: .....

Wil het magazine *Mijn stad onze planeet* graag in elektronische papieren versie ontvangen

Vertrouwelijkheid: deze informatie wordt enkel gebruikt om uw gegevens te bewaren. Ze zal in geen geval door Leefmilieu Brussel worden meegedeeld aan derden, noch voor andere doeleinden worden gebruikt. Overeenkomstig de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens heeft u het recht om, indien nodig, te vragen om deze gegevens te verbeteren.

10 gebaren zonder investering: WIN tot € 400 per jaar

Door elke dag een aantal kleine, eenvoudige tips toe te passen, kunt u uw energiefactuur met € 400 doen dalen... Volg de gids!

1 ZORG VOOR EEN CON- STANTE TEMPERAATUUR VAN 19° À 20°C

Een temperatuur van 19° of 20°C is ruimschoots voldoende voor een comfortabel gevoel op kantoor of thuis. 3°C minder, maar wel een besparing van 20 % op de verwarmingsfactuur!

2 STEL 'S NACHTS EN WANNEER U NIET THUIS BENT EEN LAGERE TEMPERATUUR IN

Zet de thermostaat op 16°C wanneer u gaat slapen of als u op stap gaat. Bent u een hele tijd weg van huis? Laat de temperatuur dan zakken tot 12°C.

3 STEL UW THERMOSTAAT- KRANEN NAUWKEURIG AF

Ze regelen de temperatuur in elke kamer. Gebruik ze om onnodig verwarmen van weinig gebruikte kamers te voorkomen.

4 ZET UW VERWARMINGS- KETEL UIT IN DE ZOMER OF ALS U VOOR LANGE TIJD WEGGAAT

De waakvlam van uw verwarmingsketel verbruikt energie. Denk er aan ze te doen als u langer dan een week het huis uit bent of wanneer ze in de zomer niet nodig is voor het verwarmen van uw water.

5 ONTDOOI REGELMATIG UW KOELKAST EN DIEPVRIEZER

Een laagje ijs van amper twee millimeter zorgt voor 10 % meer energieverbruik in de koelkast of diepvriezer. Denk eraan!

6 WAS OP LAGE TEMPERATUREN

Wassen op 40 % is een energiebesparing van 70 % in vergelijking met wassen op 90°C.

7 KIES VOOR DE 'ECO'-PROGRAMMA'S OP UW WASMACHINE EN VAATWASMACHINE

U zal er tot 40 % energie mee besparen in vergelijking met een gewoon programma.

8 VERMIJD HET GEBRUIK VAN EEN ELEKTRISCHE DROOGTROMMEL

Een droogtrommel verbruikt veel energie... Laat indien mogelijk uw was drogen in de buitenlucht of in een verluchte kamer.

U kunt tot € 400 besparen per jaar.

9 SCHAKEL ELEKTRISCHE TOESTELLEN UIT EN VERMIJD DE SLAAPSTAND

Elektrische toestellen (tv, hifi, computer...) blijven energie verbruiken zelfs als ze niet worden gebruikt. Schakel ze volledig uit of trek de stekker uit het stopcontact.

10 DOUCHEN: KORT EN GOED

Bij een douche verbruikt u slechts 40 liter warm water, terwijl dat bij een bad kan oplopen tot 100 à 130 liter.

Voor meer praktische tips, klik op www.leefmilieubrussel.be > Particulieren > Mijn Woning > Bespaar energie, of vraag de brochure "100 tips om energie te besparen" aan via 02 775 75 75

"DANKZIJ DE ENERGIE-UITDAGING BESPAAR IK HONDERDEN EURO PER JAAR!"

Stéphanie Kuth is een dertigjarige sportieveling die al bijna 10 jaar in Brussel woont. Deze Duitse jongedame is erg begaan met duurzaam energiebeheer en neemt daarom al voor de tweede keer deel aan de Energie-Uitdaging.

De Energie-Uitdaging is voor mij een uitstekende motivator. Ik heb het afgelopen jaar een thermostaat laten plaatsen

voor de verwarming. Hierdoor kan ik de temperatuur regelen 's nachts en als ik het huis uit ben. Ik heb ook gordijnen opgehangen aan de vensters in mijn woonkamer en m'n halogeenlampen vervangen door verlichting met spaarlampen. Tot slot kies ik voor korte, goeie douchebeurten... Ik maak me nat, sluit de kraan om me in te zepen, en spoel me daarna af. Dankzij de tientallen euro die ik hier en daar bespaar, win ik elk jaar een paar honderd euro."

Vraag de folder "Neem deel aan de Energie-Uitdaging" aan via telefoon op 02 775 75 75 of bezoek www.energie-uitdaging.be

10 kleine investeringen: **WIN** tot €

Kleine, gerichte investeringen kunnen aanzienlijke energiebesparingen opleveren... en dus ook het bedrag op uw factuur verminderen. Bovendien geniet u voor bepaalde investeringen van premies en fiscale kortingen.

1 ISOLEER UW BUIZEN

Alle warmwaterleidingen in het huis, en dan vooral in niet verwarmde ruimtes.

Uw energiebesparing: meer dan 2 % per jaar op de warmwaterfactuur, hetzij € 65.*

2 PLAATS REFLECTERENDE PANELEN

Deze panelen bestaan uit piepschuim (isolierend) en een vel aluminium (reflecterend). Achter de radiatoren geplaatst, optimaliseren ze de warmteverdeling. Zo verminderen ze het warmteverlies (tot 70 %) via de buitenmuren.

Uw energiebesparing: ongeveer 3 %/jaar op de verwarmingsfactuur, hetzij 5 tot € 20/jaar per m² geïsoleerde muur.*

3 GEBRUIK MEERVOUDIGE STEKKERDOZEN

Gebruik meervoudige stekkerdozen met een schakelaar om uw elektrische toestellen (computer, hifi-keten, homecinema...) op aan te sluiten. Met een knip schakelt u alle toestellen uit en voorkomt u 'verborgene' verbruik.

Uw energiebesparing: het jaarlijkse verbruik van een gloeilamp van 60W die dag en nacht brandt, of € 1,5/jaar per 'opgespoorde' Watt.*

4 KIES VOOR SPAARLAMPEN

Voor dezelfde verlichting verbruikt een spaarlamp vier keer minder en werkt ze tot 15 keer langer dan een klassieke gloeilamp.

Uw energiebesparing: een besparing van 75 tot 80 % in vergelijking met een klassieke gloeilamp.

5 GEBRUIK EEN SPAARDOUCHEKOP

Een gewone douchekop verbruikt 10 tot 18 liter water per minuut. Een spaardouchekop neemt al genoeg met 5 tot 7 liter per minuut en biedt hetzelfde comfort.

Uw energiebesparing: 20 % minder op uw warmwaterfactuur.*

6 INSTALLEER EEN SCHAKELKLOK

Produceert uw verwarmingsketel zowel warm water voor de radiatoren als voor het sanitair (keuken en badkamer)? Rust hem dan uit met een schakelklok.

7 LAAT UW VERWARMINGSKETEL ONDERHOUDEN

Voor stookolieketels is het jaarlijkse onderhoud wettelijk verplicht. Voor gasketels is een onderhoud ten stelligste aangeraden, en dat minstens om de drie jaar.

Uw energiebesparing: een brandstofbesparing tot 5 %.* **Belastingvermindering:** ja.

Investeer een beetje en win veel, mede dankzij de

Anne-Françoise Pahaut

Energieaudit

“Een goede energiebalans LEVERT ALTIJD MOOIE BESPARINGEN OP!”

Als architect en onafhankelijk energieauditeur geeft Anne-Françoise Pahaut waardevol advies aan Brusselaars die de energiebalans van hun woning willen verbeteren. “Om een audit te kunnen krijgen, nemen particulieren contact met me op en bezorgen ze me een beknopte fiche van hun woning. Ik breng hen

vervolgens een bezoek voor de analyse van verschillende punten: de staat van de verwarmingsketel, het warmwatersysteem voor het sanitair, de isolatie van de muren, het dak en de buizen, de ventilatie, de beglazing... Daarna voer ik al die gegevens in een softwareprogramma in dat een uiterst nauwkeurige balans van het energieverbruik opmaakt. Op basis daarvan doe ik aanbevelingen over de meest drin-

gende werken. Tijdens een van mijn opdrachten berekende ik bijvoorbeeld dat een gebrekkige isolatie van de leidingen tot een energieverlies van zo'n 40 euro per jaar zou leiden. En dat is het totale bedrag van de investering! Een andere klant raadde ik dan weer aan zijn platte dak te isoleren. De investering van € 2.735, min de premies van € 916 en de mogelijke fiscale korting van 40 %, was zeer snel rendabel.”

1.000 per jaar*

Energiepremies en de belastingvermindering.

WIST U DAT ?

In ons Gewest is de verwarming van onze huizen en bedrijfsgebouwen verantwoordelijk voor 70 % van de uitstoot van CO₂. Als al deze gebouwen goed worden geïsoleerd en worden uitgerust met efficiënte verwarmingsinstallaties, kunnen we 1 miljoen ton CO₂ uitsparen.

8 INSTALLEER EEN THERMOSTAAT OP UW CENTRALE VERWARMING

Zo beheert u de temperatuur in uw hele woning. U kunt ze 's nachts of bij afwezigheid automatisch verlagen en verhogen net voor u thuiskomt.

Uw energiebesparing: 15 tot 25 % minder verwarmingsverbruik.* **Energiepremie:** € 150 – max. 50 % van de factuur (incl. btw). **Belastingvermindering:** ja.

9 INSTALLEER THERMOSTAATKRANEN

Ze vormen een ideale aanvulling op de thermostaat. Wanneer ze goed worden gebruikt, zijn thermostaatkranen in minder dan twee jaar rendabel. **Uw energiebesparing:** 10 % minder/jaar op uw verwarmingsfactuur.* **Energiepremie:** € 8/kraan – max. 50 % van de factuur (incl. btw).

Belastingvermindering: ja.

10 KOOP TOESTELLEN MET LABELS

Toestellen van klasse A (AAA, A+ en A++) zijn het meest zuinig in gebruik en vervuilen minder.

Uw energiebesparing: een oude koelkast (klasse C) verbruikt ongeveer 520 kWh per jaar, hetzij € 88,4/jaar. Een koelkast van klasse A++ verbruikt gemiddeld 170 kWh/jaar, hetzij € 29/jaar. **Jaarlijkse**

besparing: € 65.* **Energiepremie:** koelkast en diepvriezer van klasse A++: 50 % van de aankoopprijs – max. € 150 – Elektrische droogkast klasse A/op gas: 50 % van de aankoopprijs – max. € 150/€ 400.

WIST U DAT ?

Bovenop de Energiepremies van het Gewest kunt u in sommige gevallen ook een beroep doen op de Renovatiepremies van het Gewest, op een belastingvermindering van 40 % en op een premie van de gemeente.

Premies en andere voordelen:

- Energiepremies: 02 775 75 75, www.leefmilieubrussel.be > Particulieren > Mijn premies voor het milieu > Energiepremies 2008
- Belastingreductie: technische info: 0800 12 033, www.economie.fgov.be, fiscale info: www.fiscus.fgov.be, 02 572 57 57
- Renovatiepremies: 02 512 86 19, www.renovatiepremie.irisnet.be
- Gemeentelijke premies: vraag informatie bij uw gemeentebestuur

* Schatting op basis van een gemiddelde.

Info: De lijst met alle door het Gewest erkende energieauditeurs is beschikbaar op www.leefmilieubrussel.be > Particulieren > Mijn woning > Een energieaudit uitvoeren. De helft van de erelonen van de auditeurs zijn gedekt door een Energiepremie van 50 % (max. € 400 per huis) + fiscale korting.

PREMIES EN ADVIES VOOR APPARTEMENTEN

In 2008 geeft het Gewest maar liefst 22 Energiepremies voor collectieve woningen. Verbruiksanalyses, investeringen in isolatie, verwarming, verlichting... Deze premies zijn bestemd voor bewoners, mede-eigenaars of vastgoedbedrijven in private of overheidshanden. Voor advies over gebouwen van minder dan 1.000 m² of tussen 2 en 10 woningen kunt u zich richten tot het Brussels Energie Agentschap (ABEA). Voor gebouwen van meer dan 10 woningen of meer dan 1.000 m² kunt u contact opnemen met de Energiefacilitator Collectieve Huisvesting van het Gewest.

Info: ABEA: 02 512 86 19, info@curbain.be, www.stadswinkel.be.

Energiefacilitator Collectieve Huisvesting: 0800 85 775, fac.coll@ibgebim.be, www.leefmilieubrussel.be > Professionelen > Thema's > Energie > Collectieve huisvesting

10 investeringen op lange termijn: **W**

Om het energierendement van uw woning te optimaliseren en jaarlijks grote besparingen te kunnen verwezenlijken, moet u durven investeren. Een doeltreffende isolatie, een superisolerende beglazing, een krachtige verwarmingsketel, hernieuwbare energie... Er zijn oplossingen genoeg!

1 ISOLEER UW DAK

Als u niet weet waar te beginnen, moet u op de zolder zijn! Zonder isolatie kan uw dak verantwoordelijk zijn voor een aanzienlijk energieverlies.

Uw energiebesparing: 25 % van de verwarmingsfactuur voor een goed geïsoleerd dak.* **Energiepremie: € 20/m² - max. 50 % van de factuur (incl. btw).**

Belastingvermindering: ja.

Voor u het dak isoleert, laat u best zijn waterdichtheid en de kwaliteit van de structuur controleren. De deskundigen van het Brussels Energie Agentschap (ABEA) adviseren u graag over de beste isolatie voor uw woning: 02 512 86 19, www.stadswinkel.be

2 PLAATS EEN GROEN DAK OP UW PLATTE DAK

Naast de isolatie van het dak (een plat dak moet vanbuiten worden geïsoleerd met aangepast isolatiemateriaal en een waterdichte laag), kunt u ook de isolatie versterken, uw comfort in de zomer verhogen, overstromingen bestrijden en de biodiversiteit helpen beschermen door voor een groen dak te kiezen. **Uw energiebesparing: ongeveer - 60 kWh/jaar en per m².*** **Energiepremie: € 7,5 tot 15/m² - max. 50 % van de factuur (incl. btw).** **Belastingvermindering: ja.**

3 ISOLEER DE MUREN VAN UW WONING

Als het technisch mogelijk is, isoleert u best de buitenmuren. Dat is gemakkelijker en maakt het mogelijk thermische bruggen doeltreffend op te lossen. Isoleer vooral muren zonder vensters! **Uw energiebesparing: tot 18 % op de verwarmingsfactuur voor een geïsoleerde gevelmuur.*** **Energiepremie: € 25/m² - max. 50 % van de factuur (incl. btw).**

WIST U DAT ?

De Belgische zon produceert elk jaar per vierkante meter het energie-equivalent van 100 liter stookolie.

4 KIES SUPERISOLERENDE BEGLAZING

Voor een optimale thermische isolatie kiest u best voor dubbele beglazing met een hoog rendement of voor driedubbele beglazing. Dit soort van beglazing biedt een isolatie die 5 keer sterker is dan die van enkele beglazing en 2 keer sterker dan die van traditionele dubbele beglazing. **Uw energiebesparing: € 9/m²/jaar in verhouding tot traditionele dubbele beglazing en € 25/m²/jaar in verhouding tot enkele beglazing.*** **Energiepremie: € 25/m² - max. 50 % van de factuur (incl. btw).** **Belastingvermindering: ja.**

5 DENK AAN NATUURLIJKE OF MECHANISCHE VENTILATIE

Natuurlijke ventilatie is onontbeerlijk. Ze zorgt ervoor dat de verse lucht in alle ruimtes kan circuleren alvorens te worden afgevoerd. Mechanische ventilatie is dan weer voorbehouden aan goed geïsoleerde huizen. Ze verzekert de warmte-uitwisseling tussen de binnenkomende en uitgaande lucht omdat de onttrokken warme lucht de binnenkomende koude lucht verwarmt. **Energiepremie: 50 % van de factuur - max. € 3.000.**

Bouw en renovatie

GEBOUWEN geven het goede voorbeeld

Dankzij het succes van de wedstrijd in 2007 doet het Brussels Gewest opnieuw een projectoproep om gebouwen te ontwerpen en te bouwen die het goede voorbeeld geven inzake milieuvriendelijkheid en energiebeheer. Voor de editie 2008 van de wedstrijd Voorbeeldgebouwen dienden 39 kandidaten een dossier in: administratieve gebouwen, kantoorgebouwen, scholen, appartementen, eengezinswoningen, enz. Binnenkort buigt een jury van experts zich over de inzendingen. Alles samen vertegenwoordigen deze kandidaten bijna 120.000m² aan gebouwde oppervlakte. De uiteindelijke laureaten krijgen een financiële tegemoetkoming voor het ontwerpen (€ 10/m²) en het bouwen van het gebouw (€ 90/m²), en daarbovenop ook technische begeleiding bij het project.

Een van de winnaars van de wedstrijd in 2007: een bouwproject op de Aisembergsesteenweg.

IN tot € 3.000 per jaar*

6 VERVANG UW VERWARMINGSKETEL

Is uw verwarmingsketel ouder dan twintig jaar? Vervang hem dan door een krachtiger exemplaar (hoog rendement of met condensatie) die beter is aangepast aan de behoeften van uw woning. **Uw energiebesparing: 15 tot 35 % op het brandstofverbruik met een condensatieketel.** **Energiepremie: 50 % van de factuur – max. € 400. Belastingvermindering: ja.**

7 VERWARM UW WATER MET DE ZON

Op het dak van uw woning of gebouw geplaatste zonnepanelen nemen het zonlicht op om het in de vorm van warmte naar een waterreservoir over te brengen. Uw traditionele verwarmingssysteem compenseert automatisch de nodige extra graden. **Uw energiebesparing: 50 % op het verbruik van het sanitaire warme water.***

Energiepremie: 50 % van de factuur – max. € 3.000. Belastingvermindering: ja.

8 GA VOOR ZONNEVERWARMING

Net zoals voor de zonneboiler nemen de sensoren de zonnestrallen op om het water van de radiatoren op te warmen. Die oplossing vereist de ondersteuning van een klassiek verwarmingssysteem, maar blijkt bijzonder rendabel in gebruik. **Uw energiebesparing: 15 tot 50 % op de verwarmingsfactuur.* Energiepremie: 50 % van de factuur – max. € 6.000.**

9 VANG DE ZONNE-ELEKTRICITEIT OP

Fotovoltaïsche zonnepanelen zetten zonnestrallen om in elektriciteit. **Uw energiebesparing: -40 % op uw elektriciteitsfactuur/10m² aan panelen.* Energiepremie: € 3 per Watt-piek – max. 50 % van de factuur. Belastingvermindering: ja.**

10 POMP DE WARMTE OP

De elektrische warmtepomp is zuinig, betrouwbaar en milieuvriendelijk. Hij haalt de warmte uit de lucht, het water of de grond om zo uw ruimtes en sanitair water te verwarmen. **Energiepremie: 50 % van de factuur – max. € 2.500 (warm water) / 5.000 (verwarming) (uitgezonderd pompen die de buitenlucht gebruiken als koudebron en omkeerbare pompen die de woning kunnen verkoelen).**

- Info: praktische infoches: 02 775 75 75, www.leefmilieubrus-sel.be > Particulieren > Energie
- Premies en andere voordelen: zie pagina 5.

* Schatting op basis van een gemiddelde.

Een energiezuinige renovatie

“Ik heb mijn energieverbruik TOT EEN KWART BEPERKT”

Marc Opdebeek is als architect gespecialiseerd in duurzame constructietechnieken. Hij renoveerde zijn woning, een oude industriële wasserij, volgens de normen van de energiezuinige woning.

“Een energiezuinige woning vermindert de energiebehoefte dankzij een goede isolatie/ventilatie en optimaliseert het gebruik van natuurlijke, externe energiebronnen, zoals zonnestrallen. Ikzelf isoleerde mijn woning in 2002 volgens de strengste normen die er toen bestonden. Ik rustte mijn woning ook uit met een grote zon-

neboiler van 16 m² en 40 m² aan fotovoltaïsche panelen. Dankzij die installaties kon ik mijn gebruik van fossiele brandstoffen tot een vierde beperken. In die tijd kreeg ik 6.000 euro aan premies voor mijn werken. Vandaag zou dat meer dan 20.000 euro zijn geweest! Mijn installatie, die op zes jaar tijd rendabel was, zou dat nu na drie jaar al zijn geweest. De meeste mensen weten het niet, maar Brussel biedt een van de hoogste renovatiepremies ter wereld.”

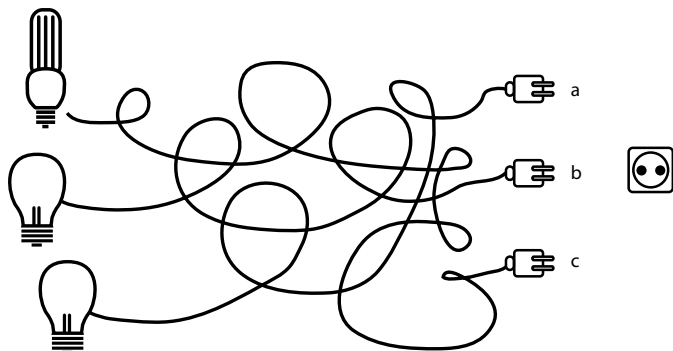
Marc Opdebeek

Een oude wasserij werd een lage-energie woning.

Op JACHT naar ENERGIEVERSPILLING!

Minder energie verbruiken om de planeet te redden? Niets is gemakkelijker! Enkele kleine dagelijkse handelingen kunnen al een grote impact hebben. Zo kun je spaarlampen gebruiken die tot vier keer minder verbruiken dan klassieke lampen. **Maar slaag je er ook in om de juiste stekker in het stopcontact te steken om deze spaarlamp te doen branden?...**

Agenda

01/10 TOT 27/11 - LEZINGEN DUURZAAM WONEN IN BRUSSEL

Cyclus van 16 lezingen (FR en NL) die op woensdagavond en donderdagmiddag door de Stadswinkel - ABEA worden georganiseerd, met als thema's: renovatie, ecoconstructie, energiebesparingen en erfgoedbewaring. Voor deze tweede cyclus 2008 werkte de Stadswinkel - ABEA samen met de gemeenten Brussel-Stad, Elsene, Evere, Jette, Sint-Jans-Molenbeek, Schaarbeek, Sint-Joost-ten-Node en Ukkel. In elk van deze gemeenten zal een avondlezing plaatsvinden. Andere lezingen zullen plaatsvinden in de Sint-Gorikshallen, in het centrum van de stad. Sint-Gorikshallen, Sint-Goriksplein 1, 1000 Brussel (of in de gemeenten) - Gratis. **Info: 02 512 86 19 of www.curbain.be**

02/10 - 26/04/09 - TENTONSTELLING

HET IS ONZE AARDE!

Op voorstel van de vzw Demeter, in samenwerking met Leefmilieu Brussel en de Internationale Poolstichting van ontdekkingsreiziger Alain Hubert, biedt de tentoonstelling "Het is onze Aarde!" een erg relevante kijk op de uitdagingen van duurzame ontwikkeling. Ontworpen en gerealiseerd door de ontwikkelaars van de voor het grote publiek bestemde tentoonstellingen 'Einstein' en 'Het is onze geschiedenis' op de site van Thurn & Taxis, geniet de tentoonstelling van een erg geïnspireerde scenografie. Leefmi-

lieu Brussel verzorgt in parallel een tweede tentoonstelling over afval. **Info: Thurn & Taxis, Havenlaan 86c, 1000 Brussel. Info en reserveringen: 02 549 60 49, www.expo-terra.be**

03 TOT 9/11 - EVENEMENT 5DE INTERNATIONALE WEERFORUM

Ontdek in de bollen van het Atomium tentoonstellingen, interactieve spelletjes, ateliers en debatten rond meteorologie en leefmilieu. Het forum is georganiseerd door de Franse Vereniging voor Meteorologie met de steun van Leefmilieu Brussel. U leert onder andere hoe een weersbericht wordt voorbereid en gepresenteerd, en u kunt ervaringen uitwisselen om te komen tot nieuwe acties voor het klimaat. Atomium, Atomiumsquare, 1020 Laken. **Info: www.smf.asso.fr**

21 TOT 23/11 - BEURS PLANET ATTITUDE

Ontdek positieve en innoverende oplossingen, meet uzelf een nieuwe houding aan, een levensstijl die meer oog heeft voor onze planeet en haar bewoners, opteer voor 'Planet Attitude'! Tijdens zijn tweede editie opent de beurs Planet Attitude zijn deuren voor drie dagen boordevol ontdekkingen over de uitdagingen van duurzame ontwikkeling. Thurn & Taxis, Havenlaan 86c, 1000 Brussel. Toegangsprijs: € 5. **Info: www.planetattitude.eu, 02 733 43 83**

Het hoekje van de leerkrachten

Ook de scholen gaan de Energie-Uitdaging aan

Voor de eerste editie van de 'Energie-Uitdaging voor Scholen' (2008/2009) hebben 24 lagere scholen en 10 middelbare scholen uit het Brussels Gewest beslist om de handschoen op te nemen. Hun streefdoel: de energiefactuur met 10 à 20 % doen dalen door hun gedrag aan te passen. "Onze verwarmingsinstallatie is oud en brengt heel wat verwarmingskosten met zich mee", legt Michèle Herremans, Directrice van de Basisschool Zavelput in Sint-Agatha-Berchem ons uit. "In afwachting van een vervanging van de installatie hebben we nu beslist om de radiatoren later in het jaar aan te zetten, erop toe te zien dat ramen en deuren gesloten blijven, de temperatuur in de klassen op 19°/20° te handhaven en truien te dragen. Tegelijkertijd maken we van de gelegenheid ook gebruik om samen met alle leerlingen een echt pedagogisch project uit te werken. Om ons hiermee te helpen, zal een coach van Leefmilieu Brussel ons de hele duur van de uitdaging met advies bijstaan."

Info: www.leefmilieubrussel.be > scholen > uitdaging scholen of 02 775 75 75

22/11 TOT 30/11 - EVENEMENT WEEK VAN DE AFVALVERMINDERING

Het Brussels Gewest neemt deel aan een proefeditie van de Europese Week van de Afvalvermindering. De doelstelling: instellingen, scholen, gemeenten en het grote publiek ertoe aansporen om concreet stappen te ondernemen om de eigen afvalproductie te verminderen via duurzame consumptie. Het te verwezenlijken doel? De jaarlijkse afvalproductie van de Brusselaars met 100 kg verminderen. **Info: www.leefmilieubrussel.be, 02 775 75 75**

23/11 - BIODIVERSITEIT WILDEPLANTENBEURS

In het kader van de 'Natuur in de tuin'-actie organiseert Natagora een Wildeplantenbeurs. De ideale gelegenheid om planten, bomen, struiken en zaden van wilde bloemen te kopen of te ruilen. Sint-Denijsplein, 1190 Vorst, 10-15u. **Info: www.leefmilieubrussel.be, 02 775 75 75**

Mijn stad onze planeet

Maandelijks publicatie (verschijnt maandelijks, behalve in januari, juli en augustus) - **Leefmilieu Brussel** Gulledele 100 - 1200 Brussel Tel. 02 775 75 75 - info@leefmilieubrussel.be - www.leefmilieubrussel.be
V.U.: J.-P. Hannequart en E. Schamp. **HERLEZINGCOMITÉ:** Xavier Van Roy, Mathieu Molitor, Louis Grippa, Rik De Laet.
REDACTIE: Saâd Kettani (www.karactere.be)
FOTO: K.ractère: p. 3, 4 en 8; Leefmilieu Brussel: p. 5; Marc Opdebeeck p. 7 **PRODUCTIE:** www.4sales.be
© IBGE-BIM - Gedrukt met plantaardige inkt op gerecycleerd papier.